

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ OLUMLU ÇOCUKLUK YAŞANTILARI İLE AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Examining the Relationship Between Positive Childhood Lives of Healthcare Professionals and Smartphone Addiction

Mehmet Emin ŞANLI¹

¹Batman Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Batman

Geliş Tarihi / Received: 28.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 09.06.2023

ÖZ

Bu çalışma, sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantılarıyla akıllı telefon bağımlılığı arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. İlişkisel tanımlayıcı tipteki çalışma Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesinde (BEAH) görev yapan 491(198 erkek, 293 kadın) sağlık çalışanının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler “Tanıtıcı Özellikler Formu (TÖF), Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği (ATB-KF) ve Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği (OÇYÖ)” ile toplanmıştır. Sağlık çalışanlarında olumlu çocukluk yaşantıları ile akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca olumlu çocukluk yaşantılarının akıllı telefon bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı ($p<.000$) ve akıllı telefon bağımlılığın varyansının %4’ünü oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Olumlu çocukluk yaşantıları akıllı telefon bağımlılığını azaltmada önemli bir yordayıcı olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Akıllı telefon, Bağımlılık, Olumlu çocukluk yaşantıları.

ABSTRACT

This study was conducted to determine whether there is a relationship between the positive childhood experiences of health workers and smartphone addiction. The descriptive study was carried out with the participation of 491 healthcare professionals working in Batman Training and Research Hospital (BTRH). The data were collected with the “Descriptive Characteristics Form (DCF), Smartphone Addiction Scale (SAS-SF) and Positive Childhood Experiences Scale (PCES)”. It has been determined that there is a negative and significant relationship between positive childhood experiences and smartphone addiction in healthcare workers. In addition, it was revealed that positive childhood experiences significantly predicted smartphone addiction ($p<.000$) and constituted 4% of the variance of smartphone addiction. In summary, positive childhood experiences were found to be an important predictor of reducing smartphone addiction.

Keywords: Addiction, Positive childhood experiences, Smartphone.

GİRİŞ

Günümüzde; akıllı telefonların tuşlu telefonlara göre, sosyal medya takip özellikleri, fotoğraf ve video çekme, internet erişimi, oyun oynama gibi özellikleri bulunduğundan yalnızca haberleşmek için kullanılan bir araç olmaktan çıkıp her insanın günlük yaşamının vazgeçilmez ve kullanımı kontrol edilemeyen davranışsal bir araç haline gelmiştir. Bu kontrolsüz ve aşırı kullanılma karşımıza akıllı telefon bağımlılığı olarak çıkmaktadır (Günel ve Pekçetin, 2019). Türkiye’de 2021 yılında Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırmasında geniş bant ile internete erişim sağlayan hanelerin oranı %92.0 olduğunu tespit etmiştir. Bir önceki yıl geniş bant internet erişim imkânına sahip hanelerin oranı %89.9 olarak bulunmuştur (TÜİK, 2021). 16-74 yaş grubundaki tüm bireylerin %80.5’inin, 2021 yılı ilk üç ayında interneti düzenli olarak kullandığı tespit edilmiştir. Düzenli internet kullanımı bir önceki yıl %76.5 olduğu saptanmıştır (Günel ve Pekçetin, 2019; TÜİK, 2021). Yapılan bir araştırmaya göre bireylerde %96.9’unda cep telefonu veya akıllı telefona sahip olduğunu ortaya çıkmıştır (Günel ve Pekçetin, 2019). Akıllı telefonu kullanan kişiler arasında sağlık çalışanları oldukça geniş bir grubu oluşturmaktadır. Ayrıca akıllı telefon ile ilgili çok sayıda araştırma bulunmasına rağmen sağlık çalışanları ile ilgili çok az çalışmaya rastlanmıştır. Bundan dolayı bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ghogare ve diğerleri (2022) sağlık bilimleri öğrencileri üzerine yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin %45.1’inin akıllı telefon bağımlılığına sahip olduğunu tespit etmiştir.

Akıllı telefonların geniş özellikleri insanların yaşamını kolaylaştırmakta, haz almasını sağlamakta; ancak sağladığı avantajların yanında insanların akıllı telefona olan bağımlılığını da tetikleyebilmektedir. Akıllı telefon kullanımına tolerans geliştikçe ya da kullanımı engellendikçe kişide tıpkı diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi gerginlik, huzursuzluk, öfke patlamaları, sinirlilik ve yoksunluk belirtileri görülmektedir (Yayan, Arıkan, Saban, Baş ve Özcan, 2016). Bu tür belirtilerin insanların çocukluk döneminde yaşanan yaşantılar ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Çünkü çocukluk dönemindeki yaşantılar insanların sonraki dönemlerinde de davranışları üzerinde ciddi etkilere neden olabilmektedir. Bundan dolayı insanların yaşam boyu gelişiminde çocukluk dönemi yaşantılarının niteliği öne çıkan konuların başında yer almaktadır. Bunun için literatürde birçok kuramcı, çocukluk dönemi yaşantılarını merkeze almıştır (Cervone ve Pervin, 2018; Çelik, Kay ve İnci, 2019; Çiçek, 2020; Çiçek ve Çeri, 2021; Kay ve Sağlam, 2021). Olumlu çocukluk yaşantıları, bireylerin kendilerini güvende hissettikleri bir ortamda büyümesi, sosyal ilişkilere dâhil olma fırsatlarına sahip olması, ebeveynleriyle olumlu bir etkileşim içerisinde büyümesi ve duygusal yeterlilikleri öğrenmesi

sürecidir. Ayrıca çocuk-ebeveyn arasında kaliteli, verimli ve şeffaf bir ilişkinin olması anlamına da gelmektedir (Çiçek ve Çeri, 2021; Masoom Ali, Yildirim, Abdul Hussain ve Vostanis, 2020). Doğan ve Yavuz yaptığı çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının yetişkinlerin psikolojik sağlamlıklarıyla pozitif yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğunu saptamıştır. Yani çalışmaya katılan yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantı düzeyleri arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyleri de yükselmektedir (Doğan ve Yavuz, 2020). Bunun için akıllı telefon bağımlılığının gelecekte toplumun ruhsal ve bedensel gelişimine daha fazla etki edeceği düşünülmektedir. Günlük ortalama akıllı telefonu kullanım süresi ile akıllı telefon bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Günel ve Pekçetin, 2019). Daysal ve Yılmazel tarafından yapılan çalışmada akıllı telefon bağımlılığı ergenlerde düşük akademik başarı, uyku bozuklukları, obezite, düşük benlik saygısı ve depresyon gibi fiziksel ve ruhsal sorunlar yaygın olarak saptanmıştır (Daysal ve Yılmazel, 2020). Şanlı ve Kavak yaptıkları çalışmada ergenlerin akran ilişkilerinin akıllı telefon bağımlılığını etkilediğini saptamıştır (Şanlı ve Kavak, 2022).

Akıllı telefonlar insanların birbiri ile iletişim kurmasını, mesajlaşması, imkânlar dâhilinde görüntülü görüşme sağlamak ve internette sörf yapmak gibi birçok olumlu yönü vardır (Günel ve Pekçetin, 2019). Ancak insanların belli bir yerden sonra akıllı telefonları uzun süre ve aşırı kullanması ruhsal ve fiziksel birçok olumsuzluklara da neden olabilmektedir (Daysal ve Yılmazel, 2020). Bu çalışmada sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantıları ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkinin karşılaştırılması yapılacaktır. Araştırma kapsamında şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sağlık çalışanlarının akıllı telefon bağımlılığı nasıldır?
- Sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantıları düzeyleri nasıldır?
- Sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantıları ve akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?
- Sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantıları ve akıllı telefon bağımlılığı arasında ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın örneklemini hastanede görev yapan sağlık çalışanlarından olup ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 491 sağlık çalışanı oluşturmaktadır.

Araştırmaya Alınma Kriterleri:

- Sağlık çalışanı olma
- İletişime ve iş birliğine açık olma
- 18 yaşından büyük olma

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesinde (BEAH) görev yapan sağlık çalışanlarından oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden bütün sağlık çalışanları oluşturmuştur. Araştırma toplam 491 sağlık çalışanı ile tamamlanmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Türü

Araştırma ilişkisel tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Bu çalışma sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantılarıyla akıllı telefon bağımlılığı arasında bir ilişkinin var olup olmadığını bulmak amacıyla yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak için Tanıtıcı Özellikler Formu (TÖF), Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği (OÇYÖ) ve Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (ATB-KF) kullanılmıştır. TÖF araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan sağlık çalışanlarının sosyo-demografik özelliklerini içeren toplam 8 sorudan (yaş, cinsiyet, vb...) meydana gelmektedir.

Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği Kısa Formu (ATB-KF)

ATB ilk olarak Kwon tarafından Young'ın geliştirmiş olduğu internet bağımlılığı ve akıllı telefonların geleceğiyle alakalı maddelerden oluşturulmuştur (Kwon, Kim, Cho ve Yang, 2013). Türkçeye Demirci ve arkadaşları tarafından uyarlanmıştır (Demirci, Orhan, Demirdaş, Akpınar ve Sert, 2014). ATB-KF'nin geçerlilik ve güvenilirliği ise Noyan ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Noyan, Darçın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz, 2015). ATB-KF cronbach alpha kat sayısı 0.92 olarak tespit edilmiştir. ATB 6'lı Likert tipinde 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar ATB riskinin yüksek olduğunu ifade eder. Ölçekten 10-60 arasında puan alınabilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin cronbach alpha değeri. 86 olarak bulunmuştur.

Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği (OÇYÖ)

OÇYÖ, Bethell vd. (2019) tarafından geliştirilmiştir (Bethell, Jones, Gombojav, Linkenbach ve Sege, 2019). Çiçek ve Çeri (2021) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Çiçek ve Çeri, 2021). Ölçek 7 maddeli ve 5'li Likert tipine sahiptir. Ölçekteki bütün maddeler düz puanlanmaktadır. Ölçekten 7-35 arasında puan alınabilmektedir. Yüksek puanlar, katılımcıların çocukluk dönemlerinde daha fazla olumlu çocukluk deneyimleri yaşadığını göstermektedir. OÇYÖ, katılımcıların 18 yaşından önceki olumlu

deneyimlerini ölçmektedir. Bunun için OÇYÖ, 18 yaş ve üzeri kişiler üzerinde uygulanmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin cronbach alpha değeri. 75 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler 11-25 Ekim 2022 tarihleri arasında Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan sağlık personellerinden toplanmıştır. Veri toplama formları sağlık çalışanlarının uygun durumlarına göre araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Veri araçlarının doldurulması ortalama 5-10 dakika almıştır. Sağlık çalışanlarının takıldığı sorulara yorum yapılmadan açıklama yapılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde (SPSS) 25.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız gruplarda t testi, ortalama, regresyon, yüzdeler dağılım ve basit korelasyon uygulanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için önce, Batman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (2022/08-04) onay alınmıştır. Daha sonra Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve İl Sağlık Müdürlüğünden kurum izni alınmıştır. Sağlık çalışanlarına araştırmanın amacı hakkında bilgi verilip, sözel ve yazılı onamları alınmıştır. Sağlık çalışanlarının istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Sağlık Çalışanlarının Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (n=491)

Tanıtıcı Özellikler	S	%
Yaş		
18-25	215	43.8
26-40	240	48.9
41 yaş ve üzeri	36	7.3
Erkek	198	40.3
Kadın	293	59.7
Medeni Durum		
Evli	250	50.9
Bekar	241	49.1
Öğrenim Durumu		
Ortaöğretim	3	0.6
Lise	23	4.7
Ön Lisans	135	27.5
Lisans ve üzeri	330	67.2
Aile Tipiniz		
Çekirdek aile	400	81.5
Geniş aile	87	17.7
Parçalanmış aile	4	0.8

Babanızın Eğitim Düzeyi		
Okur-yazar	79	16.1
Ortaokul	256	52.1
Lise	105	21.4
Üniversite ve üzeri	51	10.4
Annenizin Eğitim Düzeyi		
Okur-yazar	214	43.6
Ortaokul	234	47.7
Lise ve üzeri	43	8.8
Sigara veya alkol kullanıyor musunuz?		
Evet	155	31.6
Hayır	316	64.4
Bıraktım	20	4.1

Sağlık çalışanlarının tanıtıcı özelliklerine bakıldığında değişkenlerin dağılımının homojen olduğu görülmüştür. Sağlık çalışanlarının %59.7'sinin kadın, %92.7'sinin 18-40 yaş aralığında, %50.9'unun evli, %67.2'sinin lisans mezunu, %81.5'inin çekirdek aile yapısına sahip olduğu, %52.1'inin babasının ortaokul mezunu, %47.7'sinin annesinin ortaokul mezunu, %64.4'unun sigara veya alkol kullanmadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Betimsel İstatistikler ve Değişkenler Arasındaki İlişki

Ölçek	Olumlu Çocukluk Yaşantıları	Akıllı Telefon Bağımlılığı	Ort.	SS	Basıklık	Çarpıklık	Cron. Alpha
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	-	-.160**	23.52	5.10	-0.38	-0.263	.75
Akıllı Telefon Bağımlılığı	-.160**	-	32.98	10.07	0.42	-0.389	.86

** Korelasyon 0.001 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2'ye bakıldığında Olumlu Çocukluk Yaşantıları ile Akıllı Telefon Bağımlılığı arasında negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Regresyon Analiz Sonuçlarına Göre Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Akıllı Telefon Kullanımına Etkisi

Değişken	B	β	t	Sig.
$F(5,993) = 162.025, R = .051, R^2 = .042, \Delta R^2 = .041, p < 0.000$				
Olumlu Çocukluk Yaşantıları	-.216	-.110	17.904	0.000**

Bağımlı Değişken: Akıllı telefon bağımlılığı

Tablo 3'e bakıldığında Olumlu Çocukluk Yaşantılarının Akıllı Telefon Bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı ($p < .000$) ve Akıllı Telefon Bağımlılığın varyansının %4'ni oluşturduğu görülmektedir. Özetle olumlu çocukluk yaşantıları akıllı telefon bağımlılığını azaltmada önemli bir yordayıcı olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA

Sağlık çalışanlarının olumlu çocukluk yaşantıları ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için yapılan araştırmanın bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Yapılan literatür taramasında sağlık çalışanları üzerinde teknoloji ile ilgili çalışmalar olmakla birlikte; Akıllı telefon bağımlılığı ile olumlu çocukluk yaşantılarıyla ilgili sağlık çalışanları üzerinde yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda araştırma bulguları literatürde ilk olma özelliği taşımaktadır. Kişiler üzerinde literatürde çok sayıda olumsuz çocukluk yaşantıları ile ilgili çalışmaya rastlanırken, olumlu çocukluk yaşantıları ile ilgili çok az çalışma bulunmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sağlık çalışanlarının %92.7'sinin 18-40 yaş aralığında olduğu görülmüştür (Tablo 1). Bu yüzden akıllı telefon kullanım düzeyinin genç yetişkinlerde yüksek olduğu söylenebilir. Literatüre bakıldığında benzer çalışmaların olduğu görülmektedir. Özsoy ve Kulu sağlık çalışanları üzerinde yaptıkları çalışmada doktorların yaş ortalamasının 34.31, hemşirelerin 31.52 ve hemşirelik fakültesi öğrencilerinin 22.63 olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca cep telefonu kullanımı sırasıyla; hekimlerin %100, hemşirelerin %98.7 ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin %97.1 inin cep telefonu kullandığı saptanmıştır (Özsoy ve Kulu, 2021). Balcı, Karakoç ve Öğüt arkadaşlarının sağlık çalışanları üzerinde yaptıkları çalışmada genç yaştaki çalışanlarda sosyal medya bağımlılığının daha fazla olduğunu ve sağlık çalışanlarının yaş ortalaması arttıkça sosyal medya bağımlılığının azaldığı saptanmıştır (Balcı, Karakoç ve Öğüt, 2020).

Araştırmada olumlu çocukluk yaşantıları ile akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Bu durum çocukluk yaşantılarının sağlık çalışanlarının davranışları üzerinde etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Olumlu bir çocukluk yaşantısı geçiren sağlık çalışanlarında akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin düşük, çocukluk döneminde olumsuz yaşantılar geçiren bireylerde yüksek olabileceği ön görülmüştür. Çocukluk çağının nasıl geçtiği bütün insanlar için önemli olmaktadır. Literatüre bakıldığında benzer çalışmaların olduğu görülmektedir. Doğan ve Yavuz yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmalarında olumlu çocukluk deneyimlerinin yetişkinlerin psikolojik sağlamlığı pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığını saptamıştır (Doğan ve Yavuz, 2020). Tunca olumlu bir çocukluk yaşantısının kadınların mutlu olmasında pozitif yönde önemli bir yordayıcısı olduğunu saptanmıştır (Tunca, 2022). Crouch ve arkadaşlarının çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmada olumlu çocukluk deneyimlerinin okul başarısı üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir (Crouch, Radcliff, Merrell, Hung ve Bennett, 2021). Çiçek, Tanriverdi, Şanlı ve Buluş

tarafından genç yetişkinler üzerinde yapılan çalışmada genç yetişkinlerin sosyal hissetme algıları ve demokratik ebeveyn tutumları birlikte ele alındığında daha az akıllı telefon bağımlılığı yaşadıklarını saptamıştır (Çiçek vd, 2021). Doğan ve Aydın yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının yetişkinlerin mutluluk düzeyini pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığını saptamıştır (Doğan ve Aydın, 2021). Kocatürk ve Çiçek tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada olumlu çocukluk deneyimlerinin kişinin benlik saygısını ve dayanıklılığını önemli ölçüde pozitif yönde yordadığını saptamıştır (Kocatürk ve Çiçek, 2021). Araştırma bulguları, olumlu çocukluk yaşantıları ile akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Tablo 2). Yani olumsuz çocukluk yaşantılarının insanların gelecek dönemdeki hayatları üzerinde negatif yönde bir etki bıraktığı söylenebilir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalara rastlamak mümkündür. Akcan ve Taşören tarafından genç yetişkinler üzerinde yapılan çalışmada olumsuz bir çocukluk çağı geçiren genç yetişkinlerin depresyon düzeyinin yüksek olduğunu bulmuştur (Akcan ve Taşören, 2020). Crandall ve arkadaşlarının olumsuz çocukluk yaşantılarının yetişkinlerin sağlığını nasıl etkilediği ile ilgili yaptıkları çalışmada olumsuz bir çocukluk geçirenlerin yetişkinlik sağlık puanlarının düşük olduğunu tespit etmiştir (Crandall vd., 2019). Daines ve arkadaşlarının olumsuz çocukluk deneyimleri ile ilgili yaptıkları çalışmada olumsuz çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikte aile sağlığını, bireysel, fiziksel ve zihinsel olarak negatif yönde etkilediğini göstermiştir (Daines, Hansen, Novilla ve Crandall, 2021).

Araştırmada olumlu çocukluk yaşantılarının akıllı telefon bağımlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı ($p<.000$) ve akıllı telefon bağımlılığın varyansının %4'ni oluşturduğu görülmektedir (Tablo 3). Özetle olumlu çocukluk yaşantıları akıllı telefon bağımlılığını azaltmada önemli bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Literatürde benzer çalışmalar var olup çalışmamızı desteklemektedir. Doğan ve Aydın çalışmalarında olumlu bir çocukluk deneyimi geçiren yetişkin bireylerin, mutluluğa ilişkin varyansın yaklaşık olarak %23'ünü, yaşam doyumunun ise %24'ünü pozitif yönde bir ilişki olduğunu saptamıştır (Doğan ve Aydın, 2021). Taş tarafından lisans öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının öğrencilerin öz-saygı düzeyini arttırdığını ve bireysel yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla kişilerin çocukluk çağlarında yaşadıkları olumlu duygu ve deneyimlerin yetişkinlik dönemleri içinde önemli sonuçlar ortaya koyduğu saptanmıştır (Taş, 2022). Ayanoğlu ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada çocukluk döneminde görülen sosyal ve davranışsal sorunların kalıcılığı daha sonraki yıllarda ortaya çıkabilmekte, bununla ilgili yapılmış çalışmaların genel değerlendirmesine baktıklarında mutlaka yetişkinlik

döneminde travma olarak yansımalarının olduğu görülmektedir (Ayanoğlu vd., 2019). Craig ve arkadaşları Florida'da toplum temelli işlenen bir suçtan ceza alan hükümlü gençlerden oluşan bir kohort çalışmasında olumlu çocukluk deneyimleri olan hükümlülerin tekrardan suça karışma oranlarının olumsuz çocukluk deneyimi olanlara göre daha düşük olduğunu belirtmiştir (Craig, Wolff ve Baglivio, 2022). Crandall ve arkadaşlarının olumlu çocukluk yaşantılarının yetişkinlerin sağlığını nasıl etkilediği ile ilgili yaptıkları çalışmada olumlu bir çocukluk geçirenlerin yetişkinlik sağlık puanlarının yüksek olduğunu saptamıştır (Crandall vd., 2019). Daines ve arkadaşlarının olumlu çocukluk yaşantıları ile ilgili yaptıkları çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının yetişkinlikte aile sağlığını, bireysel, fiziksel ve zihinsel olarak pozitif yönde katkı sağladığının ifade etmiştir (Daines vd., 2021).

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanların doğumdan itibaren hayatlarının hangi aşamasında neler yaşadığı onun geleceği üzerinde etkili olduğu açıkça görülmektedir. Kişinin çocukluk döneminde yaşamış olduğu olumlu veya olumsuz deneyimlerinin kişiliği üzerinde iz bıraktığı değerlendirilebilir. Teknolojinin ve internet ağının hızla gelişmesiyle birlikte akıllı telefon kullanımı hızla artmaktadır. Ancak akıllı telefonu kontrollü kullanmayan kişilerin belli bir zamandan sonra bağımlılık seviyesinde kullandığı ve bu kişilerin çocukluk dönemlerine bakıldığında daha çok olumsuz çocukluk deneyimleri olan kişilerin olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanlarında da bu durumun benzer olduğu söylenebilir. Bundan dolayı kişilerin daha olumlu bir çocukluk deneyimi yaşamaları için aileler bu konuda eğitilebilir. Aşırı akıllı telefon kullanımının bağımlılık yaptığından teknoloji ve internet kullanımları ile ilgili daha fazla bilgilendirme ve eğitimler düzenlenebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesinin sağlık çalışanları ile sınırlandırılmıştır. Bundan dolayı araştırma sonuçları Türkiye'deki tüm sağlık çalışanlarına genellenemez.

KAYNAKÇA

- Akcan, G. ve Taşören, A. B. (2020). Genç yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, öz-şefkat ve duygu düzenleme becerileri depresyon belirtilerini yordar mı? *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 37(2), 59-80.
- Ayanoğlu, M., Boğa, E., Kay, M. A., İnci, R., Tarkoçin, S., Kaçmaz, C., ...Gögebakan, Ş. (2019). Çocukluk döneminde görülen duygusal ve davranışsal sorunlarla ilgili Türkiye'de yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 7(2), 196-210.

- Balcı, Ş., Karakoç, E. ve Öğüt, N. (2020). Sağlık çalışanları arasında sosyal medya bağımlılığı: İki boyutlu benlik saygısının rolü. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (33), 296-317.
- Bethell, C., Jones, J., Gombojav, N., Linkenbach, J. ve Sege, R. (2019). Positive childhood experiences and adult mental and relational health in a statewide sample. *JAMA Pediatrics*, 173(11), e193007.
- Cervone, D. ve Pervin, L. A. (2018). *Personality: Theory and Research* (14th ed.). Jefferson City, MO: 2018, John Wiley & Sons.
- Craig, J. M., Wolff, K. T. ve Baglivio, M. T. (2022). Clustering of adverse and positive childhood experiences: the nature and correlates of risk and protective factors. *Child Abuse & Neglect*, 134, 105878.
- Crandall, A., Miller, J.R., Cheung, A., Novilla, L. K., Glade, R., Novilla, M. L. B. ve Hanson, C. L. (2019). ACEs and counter-ACEs: How positive and negative childhood experiences influence adult health. *Child Abuse & Neglect*, 96, 104089.
- Crouch, E., Radcliff, E., Merrell, M. A, Hung, P. ve Bennett, K. J. (2021). Positive childhood experiences promote school success. *Maternal and Child Health Journal*, 25(10), 1646-1654.
- Çelik, O. T., Kay, M.A. ve İnci, R. (2021). Çocuğun sosyal gelişimi. Atik, D. ve Kılıç N. (Ed.). *Sağlık bilimleri alanında akademik çalışmalar 2* içinde (ss. 91-110). İzmir: Duvar Yayıncılık.
- Çiçek, I., Tanriverdi, S., Şanlı, M. E. ve Bulus, M. (2021). Parental Attitudes and Socio-demographic Factors as Predictors of Smartphone Addiction in University Students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(2), 158-169.
- Çiçek, İ. (2020). *Çocuk psikolojisi ve ruh sağlığı* (ss.115-129). Ankara: Eğiten Kitabevi.
- Çiçek, İ. ve Çeri, V. (2021). Olumlu Çocukluk Yaşantıları Ölçeği: Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Humanistic Perspective, Atıf Cite*, 3 (3), 643-659. <https://doi.org/10.47793/hp.980149>.
- Daines, C. L., Hansen, D., Novilla, M. L. B. ve Crandall, A. (2021). Effects of positive and negative childhood experiences on adult family health. *BMC Public Health*, 21(1), 1-8.
- Daysal, B. ve Yılmazel, G. (2020). Halk sağlığı gözüyle akıllı telefon bağımlılığı ve ergenlik. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(2), 316-322.
- Demirci, K., Orhan, H., Demirdaş, A., Akpınar, A. ve Sert, H. (2014). Validity and reliability of the turkish version of the smartphone addiction scale in a younger population, *Klinik Psikiyatri Bülteni*, 24(3), 226-234.
- Doğan, T. ve Aydın, F. T. (2021). Mutlu çocuklar mutlu yetişkinler mi oluyor?, *İnsan ve Toplum*, 11(1), 69-95.
- Doğan, T. ve Yavuz, K. (2020). Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 312-330. <https://doi.org/10.18863/pgy.750839>
- Ghogare, A. S., Aloney, S. A., Vankar, G. K, Bele, A. W., Patil, P. S. ve Ambad, R. S. (2022). A cross-sectional online survey of an impact of Covid-19 lockdown on smartphone addiction and nomophobia among undergraduate health sciences students of a rural tertiary health-care center from Maharashtra, India. *Annals of Indian Psychiatry*, 6(1), 27.
- Günel, A. ve Pekçetin, S. (2019). Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ile servikal bölge ve üst ekstremité ağrısı arasındaki ilişki. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(2), 114-119.
- Kay, M. A. ve Sağlam, M. (2021). Covid-19 salgını sürecinin ailede ebeveyn tutumları ile çocuklarda duygusal ve davranışsal durumlar açısından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(3), 1115-1130. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.986414>

- Kocatürk, M. ve Çiçek, İ. (2021). Relationship between positive childhood experiences and psychological resilience in university students: the mediating role of self-esteem. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 1-12.
- Kwon, M., Kim, D. J, Cho, H. ve Yang, S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PloS One*, 8(12), e83558.
- Masoom Ali, S., Yildirim, M., Abdul Hussain, S. ve Vostanis, P. (2020). Self-reported mental health problems and post-traumatic growth among children in Pakistan care homes. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 30(1), 62–76. <https://doi.org/10.1080/02185385.2019.1710726>
- Noyan C. O., Darçın A., Nurmedov, S., Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 73-81.
- Özsoy, F. ve Kulu, M. (2021). Sağlık çalışanlarında bağımlılık: sigara, alkol, internet, akıllı telefon bağımlılığı ve dikkat eksikliği düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 31(1), 82-90.
- Şanlı, M. E. ve Kavak, F. (2022). The effects of peer relationships on smartphone addiction among adolescents. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(3), 437-444.
- Taş, S. (2022). Olumlu çocukluk yaşantılarının bireysel yaratıcılıkla ilişkisinde öz-saygının aracılık etkisi. *Omer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 296-310.
- Tunca, A. (2022). Kadınların mutluluğunun yordayıcıları olarak öz-şefkat ve olumlu çocukluk yaşantıları. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 535-545.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021) TÜİK Haber Bülteni 2021: Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) adresinden 04.10.2022 tarihinde erişildi.
- Yayan, E. H., Arıkan, D., Saban, F., Baş, N. G. ve Özcan, Ö. Ö. (2016). Examination of the correlation between internet addiction and socialphobia in adolescents. *Western Journal Of Nursing Research*, 3, 1-15.